

EESTI GEOLOOGIA SELTSI AULIIKMED

Aasa Aaloe

*1990

Karl Müürisepp (01.08.1907–28.02.1996) – Eesti Geoloogia Seltsi esimene auliige – väsimatu ja kohusetruu töömees, erakordselt tagasihoidlik ja heatahtlik kolleeg.

K. Müürisepp sündis Viljandimaal oma vanemate üheteistkümnenda lapsena. Ta õppis Heimtali vallakoolis, Viljandi maakonnagümnaasiumis ja Tallinna Tehnikumis, mille lõpetas 1931. aastal tehnik-maamõõtjana. Järgmised 10 aastat möödusidki põllutöoministeeriumis joonestaja ja maamõõtja ametis. 1936. aastal astus ta Tallinna Tehnikaülikooli, mis aga sõja puhkemise tõttu jäi lõpetamata. 1941. aasta augustist kuni 1944. aasta lõpuni oli K. Müürisepp Punaarmee võitlejana sõjaväljal.

Sõjajärgsetel aastatel töötas K. Müürisepp markseiderina „Eesti Fosforiidis“, lõpetas 1948. aastal poolelijäänud õpingud ning astus aspirantuuri TA Geoloogia Instituudi juures. Kandidaaditööd „Oobolus-liivakivi ja temas leiduvate oobolus-konglomeraatide geoloogia selgitamine“ kaitses ta 1952. aasta mais. Sestpeale oli K. Müürisepa töö ja tegevus seotud TA Geoloogia Instituudiga, kus ta vaheldumisi täitis sektorijuhataja, teadussekretäri ja teadusdirektori kohustusi. Vaid aastatel 1957–59 oli ta valitsuse otsusega määratud äsjaloodud Geoloogia Valitsuse juhatajaks, kuid oli samal ajal osalise koormusega sektorijuhataja ka Geoloogia Instituudis. K. Müürisepa aegumatu väärtusega elutööks on kindlasti „Eesti geoloogilise uurituse“ referaatkogumike koostamine ja trükkitoimetamine. 1983. aastal K. Müürisepp pensionerus, kuid see ei tähendanud tema tööalase tegevuse lõppemist. Samal ajal alustatud „Eesti Ürglooduse raamatu“ koostamisel oli ta suurte rändrahnude uurija ja mõõdistaja Virumaal, Harjumaal ja veel 84 aastasena(!) Järvemaal. Veel peab mainima K. Müürisepa kodu-uurimuslikku tegevust, geoloogiahuviliste noorte õpetamist ning geoloogiliste matkade ringi juhendamist Laste Ekskursiooni- ja Turismi Keskmajas (1977–83).

1991

Valdar Jaanusson (30.06.1923–08.08.1999) oli koolipoisina veel tänapäevalgi tuntud Gustav Adolfi loodusteaduste ringi (GALR-i) üks looja ja juhtfiguur. Etteruttavalt võib öelda, et veel kaks kunagist selles ringis kaasalööjat (A. Rõõmusoks ja D. Kaljo) on valitud EGEOS-e auliikmeks. Lõpetanud sõja alguses gümnaasiumi, õppis ta aasta Tallinna Tehnikaülikoolis ja teise Tartu Ülikoolis. 1944. aastal jõudis V. Jaanusson sõjapõgenikuna Rootsi, kus ta üle 20 aasta oli seotud Uppsala Ülikooliga. 10 aastat (1946–56) oli ta sealse paleontoloogiainstituudi assistent, lõpetas 1952 geoloogiaõpingud ja kaitses 1957. aastal doktoritööd Rootsi Ordoviitsiumi ostrakoodide kohta. Seejärel töötas dotsendina ja professori kohusetäitjana. 1967. aastast alates töötas ta Rootsi Riikliku Loodusmuuseumi (Naturhistoriska Riksmuseet) paleozoologia osakonnas, olles 1982–89 osakonnajuhataja-professor.

Valdar Jaanussonil säilisid võõrsil olles sidemed Eestiga ja Eesti juhtivate geoloogiateadlastega – oma koolivendade ja sõpradega. Ka paljud tema teadustööd on valminud Eesti materjalil.

Valdar Jaanusson oli tõenäoliselt rahvusvaheliselt tuntuim eestlasest geoloog, maailma üks juhtiv Ordoviitsiumi ajastu spetsialist. 1991. aastal, kui valiti esimesi Eesti Teaduste Akadeemia välisliikmeid, kuulus V. Jaanusson nende hulka.

1992

Leevi Kalevi Kauranne (24.07.1927–12.07.2011) oli silmapaistev Soome geoloog ja aktiivne Eesti-Soome ühistöö edendaja geoloogia vallas.

Kalevi Kauranne kuulus nende meeste põlvkonda, kelle kooliaega ja noorust varjutas II maailmasõda. Lõpetanud 1946. aastal Lahti gümnaasiumi, asus ta geoloogiat õppima, töötades samal ajal Lahti saeveskis ja Outokumpu vasekaevanduses. Siinse moreeni mineraloogilise koostise uurimisest sai ka tema ülikooli lõputöö. Moreeni geokeemiline uuring oli esimene omataoline kogu maailmas. Järgnesid tööaastad Soome Geoloogiateenistuses (1952–60), Teede- ja Vesiehitusvalitsuses (1960–67) ning abiprofessorina Tampere Tehnikaülikoolis (1967–73). Uus teenistus ja väljakutse ootasid teda aga taas Geoloogiateenistuses, kuhu ta

1973. aastal tuli geokeemia osakonna juhatajaks. 1980. aastal sai temast Soome Geoloogiateenistuse peadirektor, kust ta 1991. aastal pensionile siirdus.

K. Kaurase energiline tegevus ning rahvusvahelised sidemed tõstsid Soome Geoloogiateenistuse üheks paremaks Euroopas. Teadustöö teemad leidis ta oma töökohtadelt, olgu selleks siis Outokumpu moreenide geokeemia, teedeehituses kasutatava kivimmaterjali vastupidavus või Soome Geoloogiateenistuse ajalugu (2010). Kutsetöö kõrvalt jõudis ta olla Espoo sõjaveteranide koori esimees ja koori kontsertmatkade korraldaja nii Soomes kui välismaal. Eestiga sidusid Kalevi Kaurast isiklikud kontaktid siinsete geoloogidega ja mitmed Läänemere geoloogilist arengut käsitlevad ühisprojektid.

1993

Urve Miller (s. 11.08.1930). 1993. aastal, kui Urve Miller Eesti Geoloogia Seltsi auliikmeks valiti, oli aeg, mil Eesti noortel avanes esmakordselt võimalus raja taha õppima minna. Rootsist leidsid nad Urve Milleri näol energilise abistaja ja toetaja. Paljudel Eesti geoloogidel oli tänu temale võimalus töötada lühemat või pikemat aega Stockholmis. U. Miller on lugenud erialakursusi Tartus alates 1993. aastast ja 1999–2002 töötas ta Tartu Ülikoolis külalisprofessorina.

Urve Miller kuulub nende eesti soost tippteadlaste hulka, kes said hariduse võõrsil. Ta lõpetas Stockholmi Ülikooli 1957 ja kaitses filosoofiadoktori kraadi 1977. aastal Lundis. 1957–85 töötas ta Rootsi Geoloogiateenistuses, kus veidi üle 20 aasta oli mikropaleontoloogia laboratooriumi juhataja. Samaaegselt oli ta õppejõud Uppsala, Lundi, Göteborgi ja Stockholmi Ülikoolis (viimases 1982–95 dotsent ja aastast 1995 professor). Urve Milleri põhiline teadustöö hõlmab keskkonnaajalugu ja mikropaleontoloogiat, kusjuures peamiseks uurimisobjektiks on ränivetikad. Ta on juhatanud paleoökoloogia-alaseid uurimistöid Stockholmi Ülikoolis, publitseerinud üle saja teadusliku artikli, on väsimatu teadusorganisaator, juhendanud uurijaid üle kogu maailma ning koostanud või toimetanud hulgaliselt kogumikke, sealhulgas Euroopa Nõukogu koostöövõrgustiku PACT Eestit ja Baltikumi käsitlevaid köiteid. Tänuväärse koostöö eest Eesti teadlastega, eriti noorte teadlaste täiendõppe korraldamise ja juhendamise eest on Urve Miller pälvinud Karl Ernst von Baeri medali (1992), Valgetähe teenetemärgi (2001) ja Eesti Eluteaduste Hoidja auhinna (2011). Viimast auhinda antakse välja tunnustusena eesti bioloogilise kultuuri loojale ja hoidjale.

1994

Nikolai Nikolajev (18.09.1906–09.05.2002) – kauaaegne Moskva Ülikooli professor, oli tunnustatud teadlane neotektoonika ja geomorfoloogia alal. Nikolai Nikolajev oli põline moskvalane, kelle poisikesepõlv möödus pöördelisel ajajärgul ja kel tuli juba varakult tööle asuda. Ta on leiba teeninud „Literaturnaja Gazeta“ fotograafina, giidina Tretjakovi galeriis, laborandina geoloogilistel ekspeditsioonidel. Kõrghariduse omandas ta Moskva Geoloogilise Luure Instituudis, kus ta pärast studiumi lõpetamist alustas tööd assistendina ning jõudis välja kateedri juhatajaks. 1937. aastal omistati talle avaldatud uurimuste põhjal geoloogiakandidaadi kraad. Sõja ajal ja pärast sõda olid ta huviorbiidis suurehitustega seotud insenerigeoloogilised probleemid. Ka tema doktoritöö (1944) käsitles regionaalseid insenerigeoloogilisi küsimusi. Sealt kasvas välja N. Liidu Euroopa-osa insenerigeoloogilise kaardi koostamine. N. Nikolajevi elutööks oli siiski uue teadusharu – neotektoonika – teoreetilise ja metodoloogilise aluse loomine ja selle eriala spetsialistide ettevalmistamine. 1964. aastast alates oli ta Moskva Ülikooli neotektoonika ja seismotektoonika laboratooriumi teaduslik juhendaja.

Pingelise teadusliku ja organisatoorse tegevuse kõrvalt jätkus tal aega olla kursis kirjanduse ja kunstivallas toimuvaga.

Paljudele Eesti geoloogidele oli ta heatahtlik ergutaja, õpetaja ja väitekirjade juhendaja või oponent.

1995

Asta Oraspõld (s. 14.01.1926) on Eesti geoloogide sõjajärgse põlvkonna rõõmsameelne ja entusiastlik õpetaja ja kasvataja.

1945–92 oli Asta Oraspõld seotud Tartu Ülikooli geoloogia instituudiga. Ta õppis geoloogiaosakonna esimeses lennus (1945–50), oli siin aspirant (1950–53), vanemõpetaja (1953–55) ja dotsent (1956–92).

Asta Oraspõld on 1953. aastast alates mitmele geoloogide põlvkonnale õpetanud settetikivimite, maavarade ja regionaalgeoloogiaga seotud kursusi. Tema uurimistööd käsitlevad Eesti karbonaatkivimeid ja neis leiduvaid kivistisi. 1953. aastal kaitses ta Jõhvi, Keila ja Oandu lademe fauna ökoloogia küsimusi käsitlevat kandidaaditööd. Peale oma põhitegevuse õppejõuna on ta hakkama saanud ka geoloogia kateedri juhataja (1956–58) ja bioloogia-geograafiateaduskonna prodekaani (1962–64) ametikohustustega. Aususe ja otsekohesusega on ta võitnud oma õpilaste siira lugupidamise.

2006. aastal tunnustati teda pikaajalise töö eest ülikooli väikese medaliga.

1996

Sir Arvi Hillar Parbo (s. 10.02.1926) on esimene eestlane, kes pärast II maailmasõda on saanud aadlitiitli.

Arvi Hillar Parbo lapsepõlv ja esimesed kooliaastad möödusid Läänemaal. 1939. aastal asus ta õppima Tallinna Gustav Adolfi progümnaasiumi, kuid kooli sulgemise tõttu 1940. aastal õppis ta kaks aastat Tallinna Tehnikumis. Sõjapäevil lennuväe abiteenistusse värvatuna sattus ta Saksamaale, kus Lübecki põgenikelaagris õnnestus lõpetada gümnaasium. 1949. aastal emigreeris A. Parbo Austraaliasse, kus sai esialgu tööd kivimurrus. Saksamaal alustatud mäendusõpinguid jätkas ta Adelaide Ülikoolis, mille lõpetas 1956. aastal mäeinsenerina. Samal aastal alustas ta tööd

Western Mining Corporation'i (WMC) kullakaevanduses. Selles firmas töötas ta 43 aastat – alustanud maamõõtjana tõusis ta firma peadirektoriks (1971–86), juhatuse esimeheks (1974–90) ja auesimeheks (1990–99). WMC oli A. Parbo juhtimisaastatel kolmas niklitootja maailmas, suur alumiiniumi, vase, uraani, kulla, väetise ja talgi tootja. 1987–92 oli A. Parbo Austraalia suurima kaevandamis-, nafta-, gaasi- ja transpordifirma Broken Hill PTY direktor ja juhatuse esimees. Pärast aktiivseid tööaastaid on A. Parbo kuulunud mitmesse Austraalia ja välismaa nõustamisühingusse. Teenete eest Austraalia tööstuse arendamisel andis kuninganna Elizabeth II 1978. aastal A. Parbole aadlitiitli. Eesti Vabariik autasustas teda 2001. aastal Valgetähe II klassi ordeniga.

A. Parbo peab pensionipõlve Melbourne'is, on korduvalt külastanud Eestit, andnud nõu meie valitsusele, majandus- ja äriemeestele.

1996

Kalju Kajak (29.03.1929–20.08.2011) oli Eesti Geoloogiakeskuse kauaaegne tugisammas ja geoloogilise kaardistamise mentor.

Kalju Kajak sündis Tartus, kus ta ka 1953. aastal lõpetas ülikooli geoloogiaosakonna ning jäi samasse õppejõuks. 1958. aastal kutsuti ta tööle vastloodud Eesti Geoloogia Valitsusse. Olenemata ametikohast ja -nimest, oli kõige olulisem ja teedrajavam tema tegevus Eesti ala geoloogilisel kaardistamisel. Kuigi K. Kajak oli spetsialiseerunud pinnakatte geoloogiale, oli ta asjatundja ka aluspõhjakivimite uurimisel ja kaardistamisel. Kuni 1975. aastani valminud Eesti keskmisemõõtkavalistest geoloogilistest kaartidest kannab enamus K. Kajaku pitserit. 1984. a omistati talle Baltikumi geoloogiliste kaartide sarja ühe autorina NSV Liidu riiklik preemia. Tema nõudliku käe all on üles kasvanud mitu põlvkonda kaardistajaid.

Juba suurte kogemustega töötajana vormistas ta kogutud materjali ja oma tähelepanekud 1992. aastal magistritööks „Eesti kvaternaargeoloogia põhijooni“. Oma tegevusaastate teisel poolel oli K. Kajakule südamelähedane geoloogiameeti tutvustamine koolinoortele. Ta juhendas noorgeoloogide ringi, korraldas õppekursioone ja vabariiklikke kokkutulekuid. Väljaspool geoloogiat kuulus Kalju Kajaku süda malele.

Malelahingutes oli ta kirglik võitleja ja võiduihaleja. Ta oli ka Keila maleklubi juht ja treener ning hinnatud malekohtunik.

2006. aastal autasustas Eesti Vabariik Kalju Kajakut Valgetähe IV klassi teenetemärgiga.

1997

Guido Paalme (10.04.1927–24.11.2004) oli Eesti mäeinsener.

Ta lõpetas 1946. aastal Tallinna Reaalkooli ja 1951. aastal TPI mäeosakonna. 1977. aastani oli G. Paalme juhtivatel ametikohtadel trustis Eesti Põlevkivi. Sel perioodil anti käiku Viru ja Estonia kaevandus ning Sirgala, Narva ja Aidu karjäär. Alates 1977. aastast töötas ta erinevates riigiasutustes, lahendades maavarade kaevandamise, keskkonnakaitse jm probleeme. 1990–95 oli ta keskkonnaministeeriumi maapõueosakonna peaspetsialist ja maapõue talituse osakonna juhataja kohusetäitja ning juhtis samal ajal ka keskkonnaministeeriumi maavarade komisjoni tööd. 1995–98 oli ta maapõueosakonna juhataja. 1998–2000 oli G. Paalme keskkonnaministeeriumi nõunik, seejärel Riigikogu keskkonnakomisjoni konsultant.

Tema tegevus- ja uurimisvaldkonnaks olid mäendus, maavarad ja nende kaevandamine, looduskeskkond ja selle kaitse. G. Paalme teadmised ja võimed leidsid rakendust "Vene-eesti mäenduse sõnastiku" (1969) kaasautorina ja toimetajana ning "Vene-eesti tehnika sõnaraamatu" (1975) kaasautorina. Ta osales Eesti geotoopide väljaselgitamisel ja nende kaitse korraldamisel, oli mitme Eesti Vabariigi õigusakti (maapõueseadus, keskkonnaregistri seadus jt) koostajate hulgas. 2001. aastal omistati G. Paalmele Valgetähe V klassi teenetemärk.

1998

Dimitri Kaljo (s. 12.10.1928) teeneks on TA Geoloogia Instituudist tugeva teadusasutuse loomine ja Eesti geoloogiliste uuringute maine ning usaldusväarsuse tõstmine maailmatasemele.

Dimitri Kaljo, kolleegidele ja sõpradele lihtsalt Dim, oli Teaduste Akadeemia Geoloogia Instituudi direktor 20 aastat (1969–89). Juba tosin aastat enne direktoriametit oli ta teadusekretärina ja teadusdirektorina instituudi elu üheks suunajaks. Õnneks ei piirdunud D. Kaljo tegevus vaid administraatorina instituudi hea käekäigu eest seisjana – samaaegselt kasvas ja arenes ta võimeka uurijana. Vahetult enne tööle asumist instituudis oli ta Tartu Ülikoolis kaitsnud kandidaaditööd Siluri ajastu rugooside kohta. Instituudis kujunes tema ümber juba uurimisgrupp, kes tegeles algul Eesti ja seejärel kogu Baltikumi Siluri mitmekülgse uurimisega. 1972. aastal pälvisid instituudi Siluri-uurijad Eesti NSV riikliku preemia. Samast alusest kasvas välja D. Kaljo doktoritöö Siluri ökostratigraafia kohta, mida ta kaitses edukalt 1977. aastal Moskvas. Viimased 15 aastat on D. Kaljo uudseid isotoopgeoloogilisi meetodeid kasutades uurinud Ordoviitsiumi ajastu lõpu kliimamuutusi ja jäätumist. D. Kaljo pole üksnes võimekas juht ja edukas teadlane, vaid ka õiglane ja objektiivne kõigi kaastöötajate suhtes. Selle eest armastavad ja austavad teda siiani vist eranditult kõik, kellel on olnud võimalus temaga koos töötada. Töökaaslaste poolt Dimi 60-nda sünnipäeva õnnitluskaardile kirjutatud read „Ole meheks, et oled, kes oled ja lased meil olla, kes meie oleme“, vastab üsna täpselt tema ja kollektiivi vahelistele suhetele.

Jättes siinkohal tähelepanuta paljud organisatsioonid, liidud, ühingud, komiteed ja komisjonid, kus D. Kaljo on tegev olnud, nimetame vaid, et 1983. aastal valiti ta Eesti (NSV) Teaduste Akadeemia akadeemikuks, 2001 omistati tema juhitud kollektiivile taas Eesti Vabariigi teaduspreemia, 2002 pälvis ta Valgetähe teenetemärgi ja 2009 elutöö preemia.

2000

Viktor Kõrvel (25.09.1930–27.11.2002) oli üks Eesti Geoloogia Seltsi idee algataja ja seltsi ellukutsuja. V. Kõrvel on sündinud Tartus, lõpetas seal keskkooli ja sai Tartu Ülikoolist 1955. aastal geoloogidiplomi. Seejärel töötas ta kolm aastat Tšita Geoloogia Valitsuses ja naases Eestisse, kui siin loodi Geoloogia Valitsus. 1958–64 töötaski ta EGV-s geoloogilisel kaardistamisel. Seejärel lahkus taas paarikümneks aastaks Eestist: 1964–71 töötas ta Krasnojarski Geoloogia Valitsuses ja projekteerimisinstituudis „Hüdroprojekt“ ning 1971–83 oli Kiievi geoloogiatehnikumi õppejõud. Järgmine ligi kümneaastane periood oli jällegi seotud Eesti Geoloogia Valitsusega. Rahutu vaimuga, seltskondlik, lõbus ja hea organiseerimisvõimega Vika

pani siin 1985. aastal aluse Geoloogide Klubile, mis lähendas erinevates asutustes töötavaid geolooge. Klubi üritustel (enamasti toimusid need EGV Pika tänava keldrisaalis) arutati üsna palju geoloogilisi probleeme, kuid kuulati ka reisimuljeid, vaagiti geoloogi eetika küsimusi ja vaieldi IME teemal. Eesti Geoloogia Seltsi loomisel 1989. aastal valiti Viktor Kõrvel selle aseesimeheks ehk asepresidendiks. 1990-ndate algul viis elukäik ta tagasi Kiievisse, kus ta oma iseloomule kohaselt tegutses aktiivselt Ukraina Eesti Seltsi esimehena.

2002

Roland Rostislav Gorbatshev (ka Gorbatshev) (s. 18.01.1931) on eesti päritolu rootsi geoloog, Rootsi Kuningliku Teaduste Akadeemia liige (1982), Euroopa Akadeemia liige (1992) ja Uppsala Ülikooli audoktor (1998). R. Gorbatshev on sündinud Tallinnas. II maailmasõja päevil põgenes Saksamaale, kus 1949. aastal lõpetas Augsburgi Eesti gümnaasiumi. Seejärel siirdus Rootsi, kus töötas lühiajaliselt töölisena turbatööstuses ja jalgrataste vabrikus, nõudepesijana, firmas „Pharmacia“ ja mujal, et teenida raha ülikoolis õppimiseks. R. Gorbatshev lõpetas Uppsala Ülikooli filosoofiateaduskonna 1955. aastal ja jäi ülikooli juurde tööle, kus tõusis assistendist professori kohusetäitjaks (1972). Aastatel 1968–72 oli ta riigigeoloog Rootsi Geoloogiateenistuses, 1970. aastal viibis külalisprofessorina Saudi Araabias.

1973. aastal siirdus ta Lundi, kus 1996. aastani oli Lundi Ülikooli petroloogia ja eelkambriumi geoloogia professor. R. Gorbatschevi uurimisalaks on olnud kristalse aluskorra magma- ja moondekivimite petroloogia ja mineraloogia ning regionaalgeoloogiline kaardistamine. Lundi-perioodil keskendus ta enam geodünaamikale ning mäetekketsesside modelleerimisele.

Side sünnimaaga ja siinsete kolleegidega taastus 1980-ndate aastate lõpus. Ta on kaasa aidanud Eesti noorte geoloogide enesetäiendamisele välismaal ning abistanud siinseid geolooge liitumisel välisprojektidega.

2002

Arvo Rõõmusoks (17.01.1928–26.11.2010) – Eesti geoloogide õpetaja ja kasvataja 20. sajandi II poolel.

Arvo Rõõmusoks ehk Proff oli Tartu Ülikooliga seotud 1947. aastast, kui ta alustas siin geoloogiaõpinguid, kuni oma lahkumiseni 2010. aastal. Juba ülikooli astudes oli tal geoloogias hea ettevalmistus, millele olid aluse pannud Gustav Adolfi loodusteaduslik ring (GALR), ühised geoloogilised retked Tallinna ümbruses koos veidi vanemate geoloogiahuviliste sõprade Ralf Männili, Valdar Jaanussoni, Kuno Thomassoni ja teistega ning osalemine ETTUK-i (Eesti NSV Tööstuse Teadusliku Uurimise Keskinstituut) välitöödel.

Pärast ülikooli lõpetamist 1952. aastal sai temast geoloogia kateedri vanemõpetaja, 1956–68 jätkas dotsendina ja 1969. aastast kuni pensioneerumiseni 1993. aastal professorina. Ka emeriitprofessorina osales ta instituudi töodes ja tegemistes. Tema paleontoloogia, ajaloolise geoloogia või Eesti aluspõhja geoloogia loengud olid huvitavad, hästi jälgitavad ja kuulatavad. Tudengitele mõjus ta alati väärikana ja sisendas mõningast aukartust, teda austati ja temast peeti lugu. A. Rõõmusoks teadustöö oli seotud Eesti Ordoviitsiumi stratigraafia ja paleontoloogiaga, mis vahekokkuvõttena vormus 1968. aastal Moskvas kaitstud doktoritööks „Viru ja Harju seeria (Ordoviitsium) stratigraafia Eesti NSV-s“. 1983. aastal ilmunud „Eesti aluspõhja geoloogia“ on siiani paljudele geoloogidele heaks käsiraamatuks.

Viljaka teadusliku ja pedagoogilise tegevuse eest on teda tunnustatud K. E. von Baeri medaliga (1980) ja Eesti Vabariigi Valgetähe III klassi teenetemärgiga (2001).

2004

Algimantas Grigelis (s. 11.05.1931) on Leedu Teaduste Akadeemia liige (1994) ja Vilniuse Ülikooli emeriitprofessor. Ta on sündinud Kaunases, lõpetanud Vilniuse Ülikooli (1954) ja kogu oma elu pühendanud Leedu geoloogia arendamisele. Algimantas Grigelis on tuntud mitmekülgse geoloogina ja energilise organisaatorina. Ta on juhtivaid stratigraafe-paleontolooge Baltikumi Mesosoikumide setete alal. 1981. aastal kaitstud doktoritöö käsitleski Balti Juura foraminifeere ja biostratigraafiat. Hiljem pühendus ta meregeoloogiale ja geoloogia ajalool. Algimantas Grigelis on ajakirja „Baltica“ pikaajaline

toimetaja. 1992–2004 oli ta Vilniuse Ülikooli professor.

A. Grigelis on tuntud suurepärase organisaatorina. Leedu geoloogia instituudi direktori ametis aastatel 1964–77 ehitas ta üles tugeva uurimisasutuse. Üle 20 aasta oli ta Balti regionaalse stratigraafilise komisjoni esimees. A. Grigelis oli ka kollektiivi juht, kellele 1984. aastal omistati NSVL riiklik preemia Baltimaade geoloogiliste kaartide komplekti eest. Kõrvalepõikena võiks mainida, et sellesse kollektiivi kuulus ka kolm Eesti geoloogi, kellest kaks (K. Kajak ja V. Puura) on samuti valitud EGEOS-e auliikmeks.

A. Grigelise teaduslikus panuses on üle 500 artikli, mitu monograafiat ja hulgaliselt toimetatud töid.

2005

Anto Raukas (s. 17.02.1935) on Eesti Geoloogia Seltsi üks looja ja esimene president (1989–94).

Antot on jätkunud poliitikasse ja spordiellu, õigusloome valdkonda ja kultuuriellu, keskkonnakaitsesse ja turismiliikumisse, üliõpilaste ja noorteadlaste kasvatamisse. Anto lõpetas Tartu Ülikooli geoloogiaosakonna 1958. aastal ja juba 1962. aastal oli tal kandidaaditöö kaitstud.

1965. aastal sai temast TA Geoloogia Instituudi kvaternaargeoloogia sektori juhataja, 1972. aastal kaitstud doktorikraad tegi temast N. Liidu noorima geoloogia-mineraloogiadoktori ja 1977. aastal sai temast noorim ENSV Teaduste Akadeemia liige. Anto on kiire ja osava sulega – tänaseks on tema kirjutiste arv tõenäoliselt juba üle 2000, tema koostatud ja toimetatud monograafiaid, kogumikke ja brošüüre on kogunenud kõvasti üle 100, juhendatud doktori-, kandidaadi- ja magistratöid vähemalt paarkümmend. Ka Anto ühiskondliku töö redel on väga pikk – ameteid sellel on 150 ja 200 vahel ja ta on võtnud neid ikka 5–10 kaupa. Kogu suure koormuse juures teame Antot ikka optimistlikuna, heatujulisena, naeratavana, sõna sekka ütlevana, lohutavana, naljatlevana, abistavana, ärakuulavana, nõuandvana, kiirustavana...

1991, 1996 ja 2003. aastal omistati A. Raukasele EV teaduspreemiad, 1998. aastal E. Kumari looduskaitsepreemia ning 1998. aastal Valgetähe III klassi teenetemärk. Anto töö ja elu, tööelu ja elutöö on põhjalikult kokku võetud raamatus „Väljavõtted käidud teest“ (2010).

2006

Enn Pirruse (s. 24.11.1935) elutööks on olnud kolme raske koorma vedamine – sektorijuhataja amet (1974–92) ja aastatepikkune Eesti vanimate settekivimite uurimine TA Geoloogia Instituudis, rakendusgeoloogide õpetamine ja kasvatamine TTÜ Mäeinstituudis ja „Eesti Ürglooduse raamatu“ koostamine.

Esimest koormat vedas ta kahasse kolleeg Kaisa Mensiga, kui 1960-ndate lõpus võeti Vendi ja Kambriumi settekivimite uurimine instituudi tööplaani. Selleks ajaks oli tal kaitstud kandidaadiväitekirjaga Eesti viirsavide kohta (1966). 1980-ndate lõpuks oli Vendi ja Kambriumi kivimite uuritus viidud kõrgele kaasaegsele tasemele ja Enn Pirrusest kujunenud selle suuna tunnustatud spetsialist. Vendi ja Kambriumi litogeneesi küsimustes kaitses ta 1989. aastal Leningradis doktoriväitekirja.

Uus etapp E. Pirruse tegevuses algas tema valimisega TTÜ rakendusgeoloogia professoriks. See oli väga pingeline periood, sest lugeda tuli praktiliselt kõiki geoloogilisi distsipliine nii mäe- kui ehitusinseneridele ja seda nii eesti kui vene õppekeelegruppidele. 1998. aastal alustati TTÜ mäeinstituudis rakendusgeoloogide koolitamist, kus E. Pirruse käe all on õppinud enam kui 50 selle eriala üliõpilast. Sel perioodil jõudis ta avaldada kolm õpikut – „Maavarade geoloogia“, „Eesti geoloogia“ ja „Settekivimite litifitseerumine“.

Õppetööst vabadel suvekuudel kogus ta välitöö materjali „Eesti Ürglooduse raamatu“ tarbeks. Suurte rändrahnude andmestik ilmus 2009. aastal raamatuna „Eestimaa suured kivid“. Praegugi seab ta oma puhkusereise nii, et teele satuks mõni ülevaatamist vajav probleemne objekt. E. Pirruse looduskaitse tegevust hinnati 2005. aastal Eerik Kumari preemiaga.

Geoloogide hulgas ja mitmes teiseski sõpruskonnas on ta oodatud partner malelaua taga. Laia silmaringi ja arenenud huumorimeelega hea ja mõistva suhtlejana on ta kolleegide ja üliõpilaste hulgas suurt lugupidamist pälvinud.

2008

Väino Puura (s. 06.08.1935) on Eesti geoloogide sõjajärgse põlvkonna üks säravam esindaja, kelle teenistuskäik on astunud ainult ülesmäge. Pärast ülikooli lõpetamist 1959. aastal töötas ta 20 aastat ENSV Geoloogia Valitsuses, täites temaatilise rühma juhi ja Keila ekspeditsiooni peageoloogi kohustusi. Töö kõrvalt valmis tal 1974. aastal kandidaaditöö Balti kilbi lõunanõlva ehituse kohta. Järgmise, ligi 20 aastase perioodi jooksul oli ta TA Geoloogia Instituudi maavarade geoloogia sektori ja maavarade osakonna juhataja ning aastatel 1990–95 instituudi teadusdirektor. Aastast 1994 on V. Puura põhitegevus kulgenud Tartu Ülikooli geoloogia instituudis, algul erakorralise, seejärel korralise ja 2000. aastast emeriitprofessorina. V. Puura uurijategevuses võib eristada kolme põhisuunda: regionaalgeoloogia ja tektoonika, maavarade geoloogia ja meteoriidkraatrite kivimite petroloogia. Ta on juhendanud ka kolme sama temaatilise suunitlusega doktoritööd ning rohkem kui kümnet

kandidaadi- ja magistratööd. 1984. aastal pälvis Balti vabariikide geoloogide töörühm, kuhu kuulus ka V. Puura, NSV Liidu riikliku preemia geoloogiliste kaartide komplekti koostamise eest.

V. Puura teadus-organisatsiooniline tegevus algas Eesti Teadlaste Liidu juhatuses ja jätkus Eesti Teadusfondis. Viimastel aastatel on ta projektipõhiselt uurinud Eesti doktoriõppe kvaliteeti, tulemuslikkust ja jätkusuutlikust.

V. Puurat on autasustatud Valgetähe III klassi teenetemärgiga.

2009

Vello Klein (s. 09.12.1943) on Eesti Geoloogia Seltsi asutajaliige ja täitis seltsi presidendi kohustusi aastatel 1994–98. See periood langes kokku ka tema esimeste tööaastatega Eesti Geoloogiakeskuse direktorina (1993–2009). Vaatamata kahele uuele väljakutsele korraga, suutis ta mõlemaga edukalt toime tulla.

Vello Klein on sündinud Raplamaal Lelles, lõpetanud Tallinna 20. Keskkooli ja Tartu Ülikooli geoloogiaosakonna 1970. aastal. Tema ülikooliõpinguid katkestas kolm aastat kestnud sõjaväeteenistus, pärast mida jätkus tal – juba pere kõrvalt – tahtmist ja jõudu studium lõpetada. Seejärel töötas ta 13 aastat Eesti Geoloogia Valitsuses, kus ta nii temaatilises rühmas kui aluskorra kaardistamise jaoskonna juhatajana tegeles Eesti kristalse aluskorra kivimite uurimisega. Aluskorrakivimid olid tema uuringute sisuks ka TA Geoloogia Instituudis töötades (1983–93). Siin valmis ka kandidaaditöö „Svekofennia metamorfne kompleks Põhja-Eesti aluskorras“, mille kaitsmine toimus 1986. aastal Leningradi Ülikoolis. Tundliku ühiskondliku närviga ja isamaalise hoiakuga elas ta aktiivselt kaasa ühiskonnaelu muutustele 1980–90-ndate vahetusel. 1993. aastal valiti V. Klein Eesti Geoloogiakeskuse direktoriks. 16 aastat juhtis ta seda asutust läbi muutuste ja raskuste. Pärast direktoriametist loobumist on ta Geoloogiakeskuse nõunik. Igas tegevuses ja ametis iseloomustab Vellot korrektsus, vastutuse tunnetus ning aus ja õiglane suhtumine kaastöötajatesse.

2010

Rein Raudsep (s. 01.12.1940) on sündinud Tallinnas, keskkhariduse saanud Raplas (1959) ja kõrghariduse geoloogia erialal Tartu Ülikoolis (1965). Ligi 25 aastat töötas ta Eesti Geoloogiakeskuses tegevgeoloogina, aastatel 1990–99 teadusdirektorina. R. Raudsepa töövaldkonnaks oli Eesti fosforiidileiukohtade otsingud ja oobolusfosforiidi litoloogia, koostise jms uurimine. 1975–78 töötas ta Alžeerias, samuti fosforiidi otsingugrupi juhina. Fosforiit oli ka tema kandidaadiväitekirja (1984) teemaks – „Rakvere fosforiidirajooni tootsa kihindi litoloogia“. R. Raudsepa fosforiidiuuringud toimusid nn fosforiidisõja eel ja ajal, mistõttu

selles „sõjas“ langes temale kohustus teha selgitusitööd ja geoloogide hea nime eest välja astuda. Sajandivahetusel, mil senises süsteemis tuli palju asju lammutada ja uues vormis ning uue sisuga üles ehitada, sai Rein Raudsepast Keskkonnaministeeriumi ametnik. Ta on täitnud seal maapõue osakonna juhataja, keskkonnakorralduse ja -tehnoloogia osakonna juhataja ning keskkonnakorralduse nõuniku kohustusi.

R. Raudsepa rikkalikud kogemused on tal lubanud edukalt tegutseda mitmes komisjonis ja organisatsioonis: aastast 1990 on ta Eesti Maavarade Komisjoni liige, aastast 1992 Eesti Rahvusliku Geoloogia Komitee liige, aastast 1995 Euroopa Geoloogiliste Mälestiste Kaitse Assotsiatsiooni (ProGEO) volikogu liige, aastast 2005 Euroopa Geoloogia Seltside Assotsiatsiooni president. 1998–2002 oli ta Eesti Geoloogia Seltsi president ning 2002 valiti ta paeliidu vanemaks.

Rein Raudseppa teame alati korrektse ja pigem asju põhjalikult kaaluva kui emotsiooni ajal tegutseva kolleegina. Tema tegevust on tunnustatud K. E. von Baeri mälestusmedaliga (1988).

2011

Helle Perens (s. 31.03.1941) on Eesti rahvuskivi – paekivi – väsimatu uurija ja propageerija.

Tallinnas sündinud, kasvanud ja keskhariduse omandanud Helle Perens lõpetas Tartu Ülikooli geoloogiaosakonna 1964. aastal. Kogu tema tööelu on möödunud Eesti Geoloogiakeskuses. Esimestel aastatel töötas ta noores ja aktiivses aluskorrekivimite uurimise rühmas. 1970. aastast alates on ta aga geoloogilise kaardistamise käigus puutunud kokku valdavalt Siluri ladestusse kuuluvate paekividega. Ta on uurinud Siluri karbonaatsete kivimite stratigraafiat ja litoloogiat, osalenud Baltikumi Siluri litofatsiaalsete kaartide koostamisel. Teaduslike probleemide kõrval nägi Helle Perens paekivis ka selle dekoratiivsust ja ilu ning aegamööda kujunes temast paekivi tuline propageerija. Sajandivahetuse kümnekonna aasta jooksul ilmus ajakirjades „Eesti Loodus“ ja „Keskkonnatehnika“ hulgaliselt tema kirjutisi erinevate paekivitüüpide kohta ja soovitusi igas maakonnas (isegi vallas) kasutada kohalikku kivi. 1995. aastast alates oli tema uurimisteenaks paekivi ehituslike omaduste hindamine. Ligi 15 aasta töö on andnud meile kohustuslike geoloogiliste aruannete kõrval neljast raamatust koosneva monograafilise uurimuse „Paekivi Eesti ehitistes“ I–IV (2003, 2004, 2006 ja 2010), millele lisandus 2012. aastal „Looduskivi Eesti ehitistes“. Paekivi värvivarjundites ja mustris on ta näinud huvitavaid motiive ning lõigatud ja lihitatud paeplaati delikaatselt töödeldes on ta loonud kümneid kordumatuid taieseid – paepilte. Selle ulatusliku ja hindamatu väärtusega töö kõrvalt on Helle leidnud aega ja tahtmist korraldada paenäitusi (ka välismaal), lugenud paekivi ehituslike omadusi käsitlevaid loenguid Kunstiakadeemias, konsulteerinud ajaloolasi ja kunstiajaloolasi, arhitekte ja restauraatoreid. Oma vaikselt ja tagasihoidlikul moel, järjekindlalt tegutsedes on Helle sümpaatia ja armastus paekivi vastu viinud põhjalike uurimusteni ja huvitavate kunstiliste tulemusteni.

2014

Rein Einasto (s. 07.07.1934) on tunnustatud paekivi uurija, kes viljeleb mõjukaid ideid ja populariseerib väsimatult Eesti geoloogiat.

Tartus sündinud, kasvanud ja keskhariduse omandanud Rein Einasto lõpetas Tartu Ülikooli geoloogia osakonna 1957. aastal. Samast ajast kuni 2003. aasta lõpuni oli ta teadustöötaja Teaduste Akadeemia (praegu Tallinna Tehnikaülikool) Geoloogia Instituudis. Kohakaasluse korras töötas ta 1990. aastal Eesti Vabariigi Riigikantseleis, 1991–96 teaduskonsultandina Tallinna Paekivitoodete Tehases ning 1996–97 geograafia õpetajana Paldiski põhikoolis.

Rein Einasto oli aastatel 2002–14 Tallinna Tehnikakõrgkooli geoloogia ja keskkonnaõpetuse professor, alates 2014. aastast on ta emeriitprofessor. Ta on uurinud Ordoviitsiumi ja Siluri platvormsete paelasundite stratigraafilist liigestust ja litoloogiat, settebasseinide paleogeograafiat, faatsiesi ning sedimentatsiooni tsüklilisust. Ta on Baltika paleomandri ääremere fatsiaalsete mudelite looja, mitme monograafia kaasautor, noorte kaasaja ja suunaja ning viljakas geoloogia populariseerija.

Rein Einasto on paekivi kui Eesti rahvuskivi mõtte algataja, väärtustaja ja väsimatu tutvustaja. Tema tegevust on tunnustatud 1972. aastal riikliku preemiaga (kui monograafia “Eesti Silur” üks autor), 2007. aastal missiooniinimeseks nimetamisega, 2010. aastal Eerik Kumari looduskaitsepreemiaga ja 2012. aastal Valgetähe IV klassi teenetemärgiga.

2014

Peep Kildjer (s. 09.06.1942) on aktiivselt osalenud Eesti Geoloogia Seltsi juhtimises ja organisatsiooni põhitegevuste korraldamises selle asutamisest peale.

Ta lõpetas Tartu Ülikooli geoloogia osakonna 1969. aastal ja töötas aastatel 1968–74 grupijuhina projekteerimisinstituudis Eesti Projekt, seejärel 1974–81 peageoloogina, osakonnajuhatajana ja majandusdirektorina instituudis Eesti Maehitusprojekt ning 1982–97 brigaadjuhina ja 1997–2011 geoloogia osakonna juhatajana Riiklikus Ehitusuuringute Instituudis.

Peep Kildjer oli aastatel 1994–98 seltsi asepresident. Ta on olnud pikaajaliselt Eesti Geoloogia Seltsi juhatuse ja volikogu liige. Tema juhtimisel korraldati vestlusõhtuid ja tegutses diskussiooniklubi. Ta osales edukalt seltsi bridživõistlustel ja üliõpilaste teadustööde konkursside korraldamises. Tema juhtimisel ja initsiatiivil koostati kutsestandard puurijatele ja puurmeistritele ning alustati esmakordselt

Eestis puurijate koolitamist.

2015

Elmar Lugus (s. 11.03.1931) on mitmekülgne maavarade uurija, kogenud ekspert ja Eesti Maavarade Komisjoni kauaaegne teadussekretär, kes oma aktiivse tegevusega on panustanud Eesti maavarade uurimise ja kasutamise suunamisse ning geoloogiateenistuse arendamisse.

Ta lõpetas Tartu Ülikooli geoloogia osakonna 1955. aastal ja töötas seejärel kuni 1958. aastani Tšita Geoloogia Valitsuses rauamaagi otsingutel. 1958–91 töötas ta erinevatel ametikohtadel Eesti Geoloogia Valitsuses: 1958–66 oli vanem- ja peageoloog Kohtla-Järvel, 1966–84 Eesti Geoloogia Valitsuse juhataja asetäitja ning 1984–91 tootmistehnilise osakonna ja meetoodilise rühma juhataja. Alates aastast 1991. töötas ta Eesti Vabariigi Keskkonnaministeeriumi maapõue osakonnas, kus oli

kuni 1995. aastani ka Eesti Maavarade Komisjoni teadussekretär. Alates 2004. aastast on ta tegutsenud OÜ Inseneribüroo STEIGER konsultant-ekspertina.

Eesti geoloogiateenistuse arendamisel panustas Elmar Lugus uue tehnika ja tehnoloogia juurutamisse, laboratoorse baasi edendamisse, maavarade uuringute juhendamisse ning geoloogilise kaardistamise korraldamisse.

2016

Kalle-Mart Suuroja (s. 03.10.1945) on Eesti tuntuim geoloog-kaardistaja ja meteoriidikraatrite uurija ning väsimatu geoloogia populariseerija.

Ta lõpetas Tartu Ülikooli geoloogia osakonna 1969. aastal ja asus tööle Eesti Geoloogia Valitsusse/Geoloogiakeskusesse, kus tema põhitööks on olnud geoloogiline kaardistamine. Kaardistamistöde käigus avastas ta Kärkla ja Neugrundi meteoriidikraatri struktuurid ning püstitas nende tekke hüpoteesi. Kalle-Mart Suuroja magistri- ja doktoritöö käsitleb nende meteoriidikraatrite ehituse uurimist. 1997. aastal valmis tema koostatud Eesti aluspõhja geoloogiline kaart mõõtkavas 1:400 000 koos seletuskirjaga. Samuti tuntakse teda kui Kärkla mineraalvee avastajat ning Eesti rändrahnude, maavarade (põlevkivi, lubjakivi, graniit, mineraalvesi, polümetallid), tektooniliste rikete, kergete, pealenihete ja glatsiotektooniliste nähtuste innustunud uurijat. Geoloogi töö kõrvalt on ta

korraldanud Arbavere välibaasi (loodi 1972. aastal) väljaehitamist ja sealsete puursüdamikete hoidu.

K.-M. Suuroja on osalenud paljudel geoloogilistel ekspeditsioonidel Venemaa põhjaaladel, Norras jm. Tema sulest on ilmunud loodust tutvustavaid artikleid, lühijutte, raamatuid, novelle ja kuuldemänge ning ta on olnud ka loodussündmust kajastava filmi „Kaali saladus“ kaas-stsenarist. Ta on aktiivselt osalenud Eesti kivimeid tutvustavate ekspositsioonide loomisel ja täiendamisel ning aidanud koostada üldhariduslike koolide õppekogusid. Ta on esinenud erinevate huvigruppide üritustel looduslikke protsesse tutvustavate ettekannetega, kirjutanud rohkelt artikleid Eesti ajakirjadele ning rahvusvaheliselt tunnustatud teadusajakirjadele.

K.-M. Suuroja on korraldanud ligi 25 aastat Eesti Geoloogiakeskuse Aprillikonverentsi. Ta on oodatud giid Looduse Omnibussi retkedel.

2017

Aasa Aaloe (s. 27.10.1941) on seltsi juhatuse liikme, sekretäri ja tegevliikmena jäädvustanud erakordse järjekindlusega Eesti geoloogilise uurimise ajalugu nii teatmikesse kui erialastesse trükistesse.

Ta lõpetas Tartu Ülikooli geoloogia osakonna 1967. aastal töötades seejärel Tartu Ülikooli mineraloogiakabinetis röntgenstruktuurialaste uuringutega. 1969–2001 oli ta teadustöötaja Teaduste Akadeemia/Tallinna Tehnikaülikooli Geoloogia Instituudi litoloogia ja maavarade geoloogia sektoris. Alates 2001. aastast on ta instituudi teaduskogude osakonna spetsialist.

Aasa Aaloe on hinnatud kui mitmete geoloogiliste trükiste koostaja ja toimetaja. 1995. ja 2016. aastal ilmusid Aasa koostatud biograafilised teatmikud, kus käsitletakse süsteemselt Eesti geoloogilise uurimisega tegelenud isikute panust alates 19. sajandist. [Märkus: selle tutvustuse koostas A. Põldvere].